

حقوق کیفری کودکان و نوجوانان

(فرآیند پاسخ‌دهی به بزه‌کاری کودکان و نوجوانان)

امیر محسن نیازپور

استادیار دانشکده حقوق و نهادهای قضایی شهید بهشتی

سرشناسه : نیازپور، امیرحسین، ۱۳۵۷ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
 عنوان و نام پدیدآور : حقوق کیفری کودکان و نوجوانان (فرآیند پاسخ‌دهی
 به بزهکاری کودکان و نوجوانان) / امیرحسین نیازپور.
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری : ۲۴۰ ص.
 فروست : علوم اجتماعی: ۷۷۳
 شابک : 978-964-511-572-0
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامه همچنین به صورت زیرنویس
 موضوع : نوجوانان بزهکار - وضع حقوقی و قوانین -- ایران
 عنوان : کودکان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
 وضعیت : دادگاه اطفال -- ایران
 رده‌بندی درم : HV ۹۰۷۶/ن۹ح۷
 رده‌بندی یونسکو : ۳۴۶/۳۶۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۵۳۶۳۲

هرگونه تکثیر (اعمداً یا غیراً) بدون مجوز از ناشر ممنوع است. هرگونه نقض این حق با ناشر
 از ناشر خواهد بود. ناشر هیچگونه مسئولیتی در قبال
 انتشار صورت مشاهده، مواد را به تمام اشخاص ذیل اطلاع میدهد.

۷۷۳

نشر میزان

حقوق کیفری کودکان و نوجوانان

دکتر امیرحسین نیازپور

چاپ اول: بهار ۱۳۹۳

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۰-۵۷۲-۵۱۱-۹۶۴-۹۷۸

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاوسی فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۲، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

درآمد.....	۱۳
فصل یازم: پاسخ‌های حقوق کیفری به کودکان و نوجوانان متهم در مرحله پیش دادرسی	
مبحث یکم: پاسخ‌های تضمین کننده حضور کودکان و نوجوانان متهم.....	۱۹
گفتار یکم: معیارهای سر به پاسخ‌های تضمین کننده.....	۲۰
الف) معیارهای براساس حقوقی.....	۲۱
۱. معیارهای جرم شبانه.....	۲۱
۲. معیارهای جرم پابانه.....	۲۶
ب) معیارهای حقوقی.....	۲۹
۱. معیارهای حقوقی - بشری.....	۲۹
۲. معیارهای حقوقی - کیفری.....	۳۳
۲-۱. قضایی بودن تصمیم گیری.....	۳۳
۲-۲. تصمیم گیری بر پایه دلایل.....	۳۵
۲-۳. آگاه سازی کودکان و نوجوانان متهم از اتهام.....	۳۸
گفتار دوم: گونه‌های پاسخ‌های تضمین کننده.....	۴۲
الف) پاسخ‌های جامعه مدار تضمین کننده.....	۴۲
۱. سپردن کودکان و نوجوانان متهم.....	۴۳
۲. گرفتن کفیل از کودکان و نوجوانان متهم.....	۴۸
۲-۱. چپستی قرار کفالت.....	۴۹
۲-۲. رویکرد حقوق کیفری کودکان و نوجوانان به قرار کفالت.....	۵۱
۳. گرفتن وثیقه از کودکان و نوجوانان متهم.....	۵۳

- ۳-۱. چستی قرار وثیقه..... ۵۳
- ۳-۲. رویکرد حقوق کیفری کودکان و نوجوانان به قرار وثیقه..... ۵۵
- ب) پاسخ‌های سالب آزادی تضمین کننده..... ۵۶
۱. چگونگی استفاده از پاسخ‌های سالب آزادی تضمین کننده..... ۵۷
- ۱-۱. کمینه بودن سلب آزادی کودکان و نوجوانان متهم..... ۵۷
- ۱-۲. بودن معیارهای جرم‌مدارانه..... ۶۳
- ۱-۳. بودن معیارهای بزه‌کارمدارانه..... ۶۹
۲. چگونگی اجرای پاسخ‌های سالب آزادی تضمین کننده..... ۷۲
- ۲-۱. سپری شدن فرآیند اعتراض..... ۷۲
- ۲-۱. جداسازی کودکان و نوجوانان متهم..... ۸۰
- مبحث ۴: پاسخ‌های تعیین کننده سرنوشت کودکان و نوجوانان متهم..... ۸۴
- گفتار ۱: پاسخ‌های افقی ناظر به کودکان و نوجوانان متهم..... ۸۵
- الف) بایگانی کردن..... ۸۶
۱. چگونگی صدور قرار بایگانی کردن پرونده کیفری..... ۸۸
- ۱-۱. تعزیری بودن جرم ارتکاب یافته..... ۸۸
- ۱-۲. نبود شاکی - بزه‌دیده یا گذشت وی..... ۸۹
- ۱-۳. نداشتن پیشینه کیفری مؤثر..... ۸۹
- ۱-۴. آگاه‌سازی کودکان و نوجوانان متهم..... ۹۰
- ۱-۵. به مصلحت بودن..... ۹۰
۲. سرانجام قرار بایگانی کردن پرونده کیفری..... ۹۲
- ۲-۱. کنارگذاری تعقیب..... ۹۲
- ۲-۲. اعتراض پذیر بودن..... ۹۴
- ب) تعویق تعقیب دعوی کیفری..... ۹۴
۱. چگونگی صدور قرار تعویق تعقیب دعوی کیفری..... ۹۵
- ۱-۱. تعویق پذیر بودن جرم ارتکاب یافته..... ۹۵
- ۱-۲. موافقت بزه‌دیدگان..... ۹۷
۲. سرانجام قرار تعویق تعقیب دعوی کیفری..... ۹۷

۹۸.....	پ) تعلیق تعقیب دعوای کیفری.....
۱۰۱.....	۱. چگونگی صدور قرار تعلیق تعقیب دعوای کیفری.....
۱۰۱.....	۱-۱. تعلیق پذیر بودن جرم ارتکاب یافته.....
۱۰۲.....	۱-۲. نداشتن پیشینه کیفری مؤثر.....
۱۰۳.....	۱-۳. موافقت کودکان و نوجوانان متهم.....
۱۰۴.....	۱-۴. توجه به خواسته‌های بزه‌دیدگان.....
۱۰۶.....	۱-۵. پذیرش دستورهای قضایی.....
۱۰۹.....	۲. سرانجام قرار - تعلیق تعقیب دعوای کیفری.....
۱۰۹.....	۲-۱. کنا گذاری تعقیب.....
۱۱۱.....	۲-۲. اعتراض پذیر بودن.....
۱۱۲.....	۲-۳. مهلتی در.....
۱۱۳.....	۲-۴. ضمانت اجرای قرار بودن.....
۱۱۴.....	گفتار دوم: پاسخ‌های تمامی ناپذیر کودکان و نوجوانان متهم.....
۱۱۵.....	الف) ترک تعقیب دعوای کیفری.....
۱۱۶.....	۱. چگونگی صدور قرار ترک دعوای کیفری.....
۱۱۶.....	۱-۱. خصوصی بودن جرم ارتکاب یافته.....
۱۱۷.....	۱-۲. درخواست شاکیان - بزه‌دیدگان.....
۱۱۸.....	۲. سرانجام قرار ترک تعقیب دعوای کیفری.....
۱۱۸.....	۲-۱. ترک شدن تعقیب.....
۱۱۹.....	۲-۲. برگشت پذیر بودن.....
۱۲۰.....	۲-۳. اعتراض ناپذیر بودن.....
۱۲۱.....	ب) میانجی‌گری کیفری.....
۱۲۴.....	۱. چگونگی رسیدگی از رهگذر میانجی‌گری کیفری.....
۱۲۴.....	۱-۱. سبک بودن جرم‌های ارتکاب یافته.....
۱۲۵.....	۱-۲. تعلیق پذیر بودن جرم‌های ارتکاب یافته.....
۱۲۶.....	۱-۳. اختیاری بودن میانجی‌گری کیفری.....
۱۲۸.....	۲. سرانجام میانجی‌گری کیفری.....

۲-۱. کنارگذاری تعقیب ۱۲۸

۲-۲. مهلت دار بودن ۱۳۱

فصل دوم: پاسخ‌های حقوق کیفری به کودکان و نوجوانان بزه‌کار در مرحله دادرسی

مبحث یکم: پاسخ‌های غیر سالب آزادی حقوق کیفری به کودکان و نوجوانان بزه‌کار ۱۳۳

گفتار یکم: پاسخ‌های رهایی ساز حقوق کیفری به کودکان و نوجوانان بزه‌کار ۱۳۴

الف) پاسخ‌های رهایی ساز در مرحله پیش از صدور حکم ۱۳۵

۱. تعویق پذیر بودن جرم ارتکاب یافته ۱۳۶

۲. اصلاح پذیر بودن نوجوانان بزه‌کار ۱۳۷

۳. تنظیم زیان‌های وارد شده ۱۳۸

نداشتن پیشینه کیفری مؤثر ۱۳۸

وجود جهات داهنده پاسخ‌ها ۱۳۹

ب) پاسخ‌های رهایی ساز در مرحله صدور حکم ۱۳۹

۱. تخفیف پاسخ‌ها ۱۳۹

۱-۱. تخفیف پذیر بودن - جرم ارتکاب یافته ۱۴۱

۱-۲. وجود جهات داهنده پاسخ‌ها ۱۴۱

۲. تعلیق اجرای پاسخ‌ها ۱۴۵

۲-۱. تعلیق پذیر بودن جرم ارتکاب یافته ۱۴۶

۲-۲. نداشتن پیشینه کیفری مؤثر ۱۴۶

۲-۳. شایسته ارفاق بودن ۱۴۷

گفتار دوم: پاسخ‌های ماندگار ساز حقوق کیفری به کودکان و نوجوانان بزه‌کار ۱۴۹

الف) پاسخ‌های ماندگار ساز بازپرورانه ۱۵۰

۱. نصیحت قضایی ۱۵۰

۲. اخطار و یادآوری قضایی ۱۵۴

۳. گرفتن تعهد نوشتاری ۱۵۵

۴. سپردن کودکان و نوجوانان بزه‌کار ۱۵۷

۴-۱. سپردن به خانواده پدری - مادری ۱۵۷

۴-۲. سپردن به اشخاص داوطلب	۱۶۵
۵. انجام خدمات عمومی رایگان	۱۷۰
۵-۱. شرایط فراگیر بکارگیری خدمات عمومی رایگان	۱۷۲
۵-۲. شرایط ویژه بکارگیری خدمات عمومی رایگان	۱۷۷
ب) پاسخ‌های ماندگار ساز نابازپروانه	۱۷۸
۱. پاسخ‌های سزاگرایانه	۱۷۸
۱-۱. تنبیه بدنی	۱۷۹
۱-۲. تازیانه	۱۸۰
۲. پاسخ‌های توان گیرانه	۱۸۲
۱. پاسخ‌های بازدارنده	۱۸۳
مبحث دوم: پاسخ‌های سلب آزادی حقوق کیفری به کودکان و نوجوانان بزه‌کار	۱۸۶
گفتار یکم: پاسخ‌های یافتنی سلب آزادی کودکان و نوجوانان بزه‌کار	۱۸۷
الف) سلب آزادی کودکان و نوجوانان بزه‌کار در پایان هفته	۱۸۷
۱. پانزده تا هیجده ساله و نوجوانان بزه‌کار	۱۸۸
۲. تعزیری بودن جرم ارتکاب یافته	۱۸۹
۳. سلب آزادی نوجوانان بزه‌کار در پایان هفته	۱۹۰
ب) سلب آزادی نوجوانان بزه‌کار در منزل	۱۹۰
پ) سلب نیمه وقت آزادی کودکان و نوجوانان بزه‌کار	۱۹۲
۱. تعزیری بودن جرم ارتکاب یافته	۱۹۲
۲. موافقت کودکان و نوجوانان بزه‌کار	۱۹۳
۳. ترمیم زبان‌های وارد شده	۱۹۳
گفتار دوم: پاسخ‌های سستی سلب آزادی کودکان و نوجوانان بزه‌کار	۱۹۴
الف) چگونگی اجرای پاسخ‌های سستی سلب آزادی	۱۹۴
۱. ساختار کانون اصلاح و تربیت	۱۹۸
۲. کارگزاران کانون اصلاح و تربیت	۲۰۰
۲-۱. کارگزاران مدیریتی - اداری	۲۰۰
۲-۲. کارگزاران آموزشی - تربیتی	۲۰۱

- ۲۰۳..... ۲-۳. کارگزاران مددکاری - اجتماعی
- ۲۰۵..... ۲-۴. کارگزاران بهداشتی - درمانی
- ۲۰۵..... ۲-۵. کارگزاران مراقبتی - انتظامی
- ۲۰۶..... ۳. ترتیبات اجرای پاسخ‌های سنتی سلب آزادی
- ۲۰۶..... ۳-۱. ترتیبات جرم‌شناسانه
- ۲۰۶..... ۳-۱-۱. ترتیبات شکلی جرم‌شناسانه
- ۲۰۶..... یکم؛ شناخت شخصیت کودکان و نوجوانان بزه‌کار
- ۲۰۸..... دوم؛ دسته‌بندی کودکان و نوجوانان بزه‌کار
- ۲۰۹..... ۳-۱-۲. ترتیبات ماهوی جرم‌شناسانه
- ۲۰۹..... یکم؛ بازپروری فرهنگی - اجتماعی
- ۲۱۲..... دوم؛ بازپروری مالی - اقتصادی
- ۲۱۳..... سوم؛ بازپروری پزشکی - روان پزشکی
- ۲۱۵..... ۱-۲. ترتیبات حقوق کیفری
- ۲۱۵..... ۲-۲-۱. حقوق اجتماعی و اقتصادی
- ۲۲۳..... ۲-۲-۲. حقوق‌های حقوق کیفری
- ۲۲۵..... (ب) چگونگی تعدیل پاسخ‌های سنتی سلب آزادی
- ۲۲۶..... ۱. کاهش مدت سلب آزادی
- ۲۲۸..... ۱-۱. چگونگی کاهش دادن مدت سلب آزادی
- ۲۲۸..... ۱-۱-۱. سپری شدن یک پنجم مدت سلب آزادی
- ۲۲۸..... ۱-۱-۲. داشتن ظرفیت‌های بازپرورانه
- ۲۲۸..... ۱-۲. سرانجام کاهش مدت سلب آزادی
- ۲۲۹..... ۲. آزادی مشروط
- ۲۳۰..... ۲-۱. چگونگی آزادی مشروط
- ۲۳۰..... ۲-۱-۱. تعزیری بودن جرم ارتکاب یافته
- ۲۳۰..... ۲-۱-۲. داشتن ظرفیت‌های بازپرورانه
- ۲۳۱..... ۲-۱-۳. ترمیم زیان‌های وارد شده
- ۲۳۱..... ۲-۲. سرانجام آزادی مشروط

نتیجه‌گیری ۲۳۳

فهرست منابع ۲۳۵

الف) پارسی ۲۳۵

ب) انگلیسی ۲۳۹

www.ketab.ir